

Список використаних джерел:

1. М. В'юник, М. Карчевський, О. Арланова. Кримінально-правове регулювання в Україні: реалії та перспективи (аналітичні матеріали) ; упоряд. Ю. В. Баулін. Харків : Право, 2020. 212 с.

2. Звіти про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями за січень-грудень 2020, січень-грудень 2021, січень-грудень 2022 років. Офіс Генерального прокурора. Електронний ресурс. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/pro-rezultati-borotbi-z-organizovanimi-grupami-ta-zlochinnimi-organizacijami-2> (дата звернення: 24.05.2023).

3. Пояснювальна записка до проекту закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» від 2 грудня 2019 р. Електронний ресурс. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67506 (дата звернення: 24.05.2023).

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою : Закон України від 04.06.2020 № 671-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/671-20> (дата звернення: 24.05.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-318-0-38>

Хороновський О. І.,

кандидат юридичних наук,

здобувач відділу аспірантури і докторантури

Національної академії Служби безпеки України

ОСНОВНІ ФАКТОРИ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНИ, ЗУМОВЛЕНІ ДІЯЛЬНІСТЮ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ НА ШКОДУ ЕКОНОМІЧНИМ ІНТЕРЕСАМ ДЕРЖАВИ

На сучасному етапі в умовах глобалізації транснаціональна організована злочинність є поширеним явищем, яке фактично вкоринилось в усі сфери функціонування держави, завдавши величезної шкоди її розвитку. Тому подолання цього явища перетворюється у надзвичайно складну проблему, яка становить загрозу розвитку

держави, стабільності і безпеці суспільства, сприяє підризу демократичних інститутів і цінностей.

Для України як самостійної, незалежної та молодого суверенної держави транснаціональна організована злочинність стає все більш проблемним чинником. Існуючі довгий час недосконалі економічні відносини використовуються злочинцями для паразитування на тілі суспільства, забезпечення значних власних матеріальних надходжень за рахунок несплати податків, корупції, шахрайства з фінансовими ресурсами, легалізації грошових коштів, здобутих злочинним шляхом, заняття забороненими видами господарської діяльності, безпосередніх зазіхань на усі форми власності та вчинення інших злочинів економічної спрямованості [1].

На сучасному етапі кримінальне середовище в економічній сфері являє собою не окремі злочинні елементи, а організовані злочинні угруповання транснаціонального характеру, що дозволяє визнати існування організованої злочинності як вищої стадії організованого криміналітету. Сучасний стан боротьби з транснаціональною організованою злочинністю на шкоду економічним інтересам держави показав, що вищі ешелони злочинних угруповань, їх лідери для ефективної реалізації прийнятих на себе функцій повинні закріплюватись та обростати корупційними зв'язками з державним апаратом, передусім із правоохоронцями, працівниками різних міністерств і відомств, чиновниками, які здійснюють контролюючі та розподільчі функції.

Саме туди спрямовувались зусилля для того, щоб встановити надійні контакти з функціонерами в бюрократичній ієрархії. З часом на взаємовигідних умовах став складатись альянс галузевих і регіональних функціонерів економічної мафії і корумпованої бюрократії, які спільними зусиллями розпочали формувати структуру і тенденції розвитку тіньової економіки [2].

Розпочалась активна розробка нових схем отримання надприбутків протиправним шляхом. Як результат, сьогодні практика констатує появу нових напрямів злочинної активності: монополізацію найбільш дохідних її видів, територіальну експансію і, перш за все, з виходом за кордон та встановлення міжнародних злочинних зв'язків. Із аналізу практики боротьби з організованою злочинністю у сфері економічних відносин видно, що остання ґрунтується виключно на економіці і являє собою соціально-економічний процес отримання надприбутків протиправним шляхом. Головна мета діяльності злочинних формувань та їх лідерів, втягнутих у цей процес, – отримання надприбутків, нажива будь-якою ціною [3].

Як зазначає М.А. Погорецький, користуючись корупційними зв'язками, сучасна організована злочинність в економічній сфері має

транснаціональний характер, злочинні організації створюють транснаціональні компанії, які зайняті злочинним бізнесом у різних галузях економіки. Будучи пов'язаними з незаконними операціями з переміщення через державні кордони матеріальних і нематеріальних засобів, які приносять істотну економічну вигоду, використовуючи сприятливу ринкову кон'юнктуру інших держав, значні розбіжності в системах кримінального правосуддя різних країн, сучасні комунікаційні технології, банківські системи електронних розрахунків, проникають у легальну економіку інших країн за допомогою корупції й насильства, найбільшу зацікавленість у цих організацій викликає паливно-енергетичний комплекс [4, с. 104].

Сучасний стан економічної безпеки України свідчить, що серед основних небезпек, зумовлених діяльністю транснаціональних організованих злочинних угруповань на шкоду економічним інтересам держави, є впровадження різноманітних схем з ухилення від сплати податків, в результаті чого Державний бюджет України не доотримує значних доходів.

В Україні одним із найбільш поширених інструментів ухилення від сплати податків є контрабанда. Як зазначено в одному з аналітичних досліджень, контрабанда – це фактично звільнення імпортованих товарів від будь-яких податків і зборів на території України. Імпортер, отримавши відшкодування ПДВ в середньому на рівні 20% при вивезенні продукції з країни походження та сплативши близько 5%, в якості трансакційних витрат на нелегальну доставку продукції в Україну, автоматично набуває непомірної конкурентної переваги над вітчизняним виробником [5]. Таким чином, український бізнес, навіть якщо знаходиться в абсолютній тіні, все одно поступається контрабандному імпорту. Що стосується макроекономічного ефекту, то, на наше переконання, реальна проблема контрабанди полягає не у втратах бюджету, а спотворенні внутрішнього ринку та принципів конкуренції від чого страждає, в першу чергу, легальний бізнес та інвестиційний клімат в країні загалом.

На сучасному етапі, в Україні, на жаль, громадське суспільство перебуває на стадії становлення, відповідно, дії транснаціональних організованих злочинних угруповань на шкоду економічним інтересам держави, які виявляються в їх співпраці з політичною елітою, фактично стають неконтрольованими. Щодо цього Шакун В.І. ще наприкінці 1990-х писав, що «влада в Україні користується безсилою ідеологією боротьби зі своїм тіншовим конкурентом. Якщо вона справді хоче перемоги, то повинна зробити для себе кілька висновків. Нелегальна влада в Україні за своїми масштабами і ресурсами перевершує легітимну. Тобто йдеться про тіншову структуру всього суспільства.

І цю структуру не можна перемогти силою. Наприклад, для цього неможливо використовувати держапарат. В умовах тотальної корупції будь-який примус чиновників до каральних заходів або розширення контрольних функцій призводить лише до додаткових стягнень. Політична влада не може примусити боротися з криміналітетом навіть «правоохоронну систему» [6, с. 14].

Підсумовуючи, виділимо основні фактори негативного впливу на розвиток України, зумовлені діяльністю транснаціональних організованих злочинних угруповань на шкоду економічним інтересам держави, зокрема:

- поява нових напрямів злочинної діяльності транснаціонального масштабу;
- використання адміністративних ресурсів для отримання неконкурентних переваг у ході здійснення фінансово-господарської діяльності;
- консолідація та зрощування злочинних елементів з державним апаратом з метою забезпечення безперешкодного функціонування протиправних схем;
- активне залучення міжнародних злочинних зв'язків до реалізації протиправних схем;
- розвиток «тіньового» сектору економіки;
- впровадження різноманітних схем з ухилення від сплати податків, в тому числі використання контрабанди.

Вважаємо, що для подолання вищевказаних негативних факторів необхідно забезпечити: підконтрольність державних чиновників, державних інститутів громадянському суспільству; відкритість і прозорість прийняття рішень на усіх рівнях державної влади і місцевого самоврядування; свободу слова та неупередженість засобів масової інформації, включаючи контроль за їх реальними власниками; можливість громадського впливу на прийняття найважливіших економічних і політичних рішень; незалежність судової влади; збалансованість усіх гілок влади; чітку взаємодію держав, у першу чергу їх правоохоронних органів на всіх рівнях та спільну участь у заходах боротьби з цими негативними явищами.

Список використаних джерел:

1. Орехова Т. В. Транснаціоналізація економічних систем в умовах глобальної інтеграції : дис. ... д-ра екон. Наук : 08.00.02. Донецьк, 2008. 457 с.
2. Базилюк А. В., Коваленко С. О. Тіньова економіка в Україні. Київ : НДЕІ Мінекономіки, 1998. 206 с.

3. Білоус В. Т. Координація боротьби з економічною злочинністю : монографія. Ірпінь : Академія державної податкової служби України, 2002. 449 с.

4. Погорецький М. А. Організована злочинність в Україні: тенденції розвитку та заходи протидії. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією*. Київ, 2007. № 16. С. 99–111.

5. Аналіз обсягів контрабанди в Україні: масштаби, прямі / непрямі втрати бюджету та економіки : веб-сайт. URL: <https://www.ukraine-economic-outlook.com/post> (дата звернення 11.01.2023).

6. Шакун В. І. Влада і злочинність. Київ : Пам'ять століть, 1997. 226 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-318-0-39>

Чернієнко А. О.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри правознавства

Бердянського державного педагогічного університету

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НАСИЛЬНИЦЬКЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ОСОБИ ЗА МЕЖІ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ: ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ

Верховна Рада України визнала дії, вчинені Збройними силами Російської Федерації та її політичним і військовим керівництвом під час останньої фази збройної агресії Російської Федерації проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, геноцидом Українського народу.

Вказане рішення було ухвалено Постановою Верховної Ради України «Про Заяву Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні»» від 14 квітня 2022 року № 2188-IX [1].

У зазначеній Заяві вказується, що акти геноциду в діях Російської Федерації проявляються, зокрема, у примусовому переміщенні українських дітей на територію Російської Федерації та передачі їх на виховання до чужого середовища з метою знищення їхньої самоідентифікації як українців, а також у вигнанні з власних домівок та депортації тисяч цивільних осіб з числа цивільного населення України на територію Російської Федерації.